

Szerkesztői iroda

Kiadóhivatal:
Hj. Cirner Jozsefuél
Magyar-utca 2. sz. p.,
hova egy a lapszelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és hirdé-
tesek bérmentesen
küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik
minden vasárnap.

KÖZÉRTDEK

VEGYES TARTALMU HETILAP.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre pos-
tán küldve
egész évre 4 frt,
fél évre . . . 2 frt,
negyed évre 1 frt

Hirdetések díja:
□ centiméterenként
3 kr. Kereskedők és
gyárosok külön ar-
kedvezményben rés-
zesülnek. Bélyegdíj
30 kr.

Nyitólár sora 20 kr.

Nők az egyetemen.

Wlassics Gyula dr. közoktatásügyi mi-
niszter a nők előtt megnyitotta az egye-
tem kapuit, alkalmat nyújtott a nőknek
arra, hogy tudományomjukat a leg-
magasabb tanulmányi fokon enyhítsék.
Tudós nőket akar a nemzetnek nevelni,
a nőknek pedig új életpályát nyitni.

Ezzel a nőemancipációval roppant
nagy érdeklődést keltett a miniszter ur
az egész országban. A Kárpátoktól le az
Adriáig ezer meg ezer nő álmódzik
már a kutyabőrrel, melyet majd az egye-
temen fog elnyerhetni. Az egyetemi hi-
vatalt már is ostromolják száz meg száz-
féle kérdésekkel úgy annyira, hogy ott
külön levelezési osztályt kell majd fel-
állítani.

S míg így ezer meg ezer nő a leg-
szébb ábrándokat szöve tekint a magas
vivmányra, addig hatványozott számban
rimánkodnak a községek egy-egy szerény
elemi iskola után, hogy alkalmuk le-
gyen gyermekeiket az olvasás és írás
mesterségére megtaníttatni.

A statisztikai adatok még mindig
30—40% irni-olvasni nem tudókat tűn-
tetnek fel és a miniszter ur úgy segít
ezen a szomorú állapotban, hogy a nőknek
feltárja az egyetem kapuit.

Középiskoláink tulzsfoltak, sok ta-

nulni vágyó tehetséges tanuló szorul ki
azokból és kénytelen szerényebb pályára
lépni, de ha el is értek nagy küzdelem
után az egyetem falai közé és ott test-
tel, lélekkel nekifeküsznek a tanulásnak,
ha mindjárt kanállal szedik is be a tu-
dományt, akkor, amint most is történt,
a tandíj le nem fizethetése miatt egy-
szerűen kizárják onnét, elvágják előttük
a magasabb életpálya fonalát és letaszít-
ják a proletárság sötét vermébe. Persze
nálunk égető kérdést csak a nők dok-
torsága képez.

Hiszen nem tagadható és minden
esetre szép dolog, hogy a nőknek is
adnak alkalmat tudományvágyuk kielé-
gítésére s mi magunk is teljes lelke-
sültséggel emelünk szót mellette, de
majd idejében, most még korai e kér-
dés megoldása.

Addig, míg tanügyi viszonyaink oly
rendszeretlenek és flu gyermekeink ki-
képzetése még oly inprimitív, azt tart-
juk, hogy addig nem egészen cézirá-
nyos a nők előtt az egyetem ajtóit ki-
nyitni.

Ne áltassuk magunkat, ne legyünk
oly képzelődők, miszerint e tettünkkel
fogjuk a külföld előtt megmutatni, hogy
már igazi kultur állam vagyunk, mert
a külföld sokkal jobban tudja azt, hogy

nálunk még égetőbb kérdések is várnak
— már pedig régen — a megoldásra.

És ha már magasabb illúzióban rin-
gatjuk magunkat, akkor legalább gon-
doskodjunk előbb kellő számú oly inté-
zetekről, ahonnan aztán átléphetnek a
nők a miniszter ur öröme az egye-
temre. (Dr. B. K.)

A téli kiállítás.

Budapest, decz. 4.

A téli kiállítás nagyszámu és előkelő kö-
zönséget vonz a műcsarnokba. Utolsó látó-
gatásunk ez az Andrási-uti nem nagyon kény-
elmes és rozsz világításu épületben, ahol
a képek rosszul érvényesülnek.

A mostani téli tárlat nem vetekedik elő-
dének jó hírével. Hogyha a termeken vé-
gig haladunk, nem egy mesterművet látunk
ugyan, de ebben a nagy művészeknek vajmi
kevés része van.

Idegen ez a tárlat és a művészek távol-
maradását az a körülmény magyarázhatja
meg csupán, hogy az ezredéves ünnepségre
készülődnek, mert akkor a világ előtt a
magyar festészetnek is becsületet kell val-
lani.

Háromszáznál valamivel több festmény és
tiz szobormű látható. Kényelmesen elfértek
ezek, és jó helyet kaptak.

A kiállítás megtekintésekor a legelső be-
nyomás az, hogy feltűnően sok az arczkép.
A külföld legnagyobb művészei küldtek arcz-
képeket, Lenbach, Alma Tadmé, Richir, a mieink közül pedig: Ferraris,

TÁRCZA.

Messze hangzott . . .

Messze hangzott a riadó:
„Talpra magyar, hí a haza!”
A csatába készülöben
Rátky Bálint két szép fia.
Csak még egy csók, az utolsó,
A szeretők szép ajkáról.
Kikre ilyen menyasszony vár,
Visszajönnek száz halálból.

Vége lett a harezai zajnak,
Megjött az idősbb levente.
Menyasszonyát akkor vitték,
Előtte az esküvőre.
„Inkább láttalak volna meg
Kiterítve koporsóba . . .
Vas nem fogta a szívemet,
Te szétszeded darabokra.”

Másnap aztán jött a másik,
Elfáradtan, megsebezve.
Menyasszonyát akkor vitték
Előtte a temetőbe.
„Inkább láttalak volna meg
Más ölében, csak nem halva.
Irgyem már a hősöket,
Kik elestek kint a harezba.”

Sallak Róza.

Szép asszony játéka.

A fejét oda hajtotta a kerevet egyik tám-
lájára, hogy nagy, fekete hajának hullámos
hajfürtjei leomlottak egészen a földig. Piczike,
apró lábacskaikat pedig, melyeken két aran-
yos papucsot tánczoltatott, a közel álló zsö-
lyére helyezte s azután sötét, villogó szemei-
vel nézte a mellette ülő fiatal ember halo-
vány arczát.

Csupa kettecskén voltak a selymes fé-
szekben.

Az asszony, anélkül, hogy tekintetét el-
fordította volna az ifjuról, lassu, érzéketlen
hangon kérdezte tőle:

— Mondja csak, Ödön, szeretett maga
már igazán, őszintén, szenvedélyesen valakit?

— De asszonyom . . .

— Nos? Mi régi ismerősök, jó barátok
vagyunk. Ismeri viszonyaimat, kedélyvilágo-
mat, tudja, hogy ez a fény, aranyos pompa
egy üres szívét takar. Hát én miért ne tud-
hatnám, hogy maga mit érez, hogyan gon-
dolkozik?

Gömbölyü, kék eres karjait, melyeknek
rózsaszínü bőrén keresztül látszott a forró
vér lázas keringése, oda nyújtotta az ifjuhoz
s annak kezét a szívére vonta.

— Hallja, milyen nyughatatlanul dobog
ott bent valami?

— Az enyém már kifáradt, asszonyom, s
megszakadni készül.

— Tehát szeretett?

— Egy elérhetetlen vágyat, az örök so-
várgást és örök kárhózatot hordom a lel-
kemben, asszonyom. Szerelmet, amelynek
nincs reménye.

A szép asszony még közelebb hajolt az
ifjuhoz, hogy mámoros, kábító lélekzete föl-
égette annak homlokán a pirt.

— S akit szeret? . . .

— Az részvétlenül nézi szenvedésemet, a
kint, mely örüléssel fenyeget, s nincsen egyet-
len szava, egyetlen biztató ígérete, melylyel
megédesítené keserü napjaimat. Asszonyom,
akinek én oltárt emeltem a szívemben, az
hideg közönynyel viseli saját boldogtalansá-
gát is, fásultan nézi az enyémet, de nincs
ereje, hogy keresztül lépjen a társadalom
által emelt korlátokon.

Hirtelen elhallgatott, letérdelt a kerevet
elé s megragadva a szép asszony kezeit, el-
borította azokat forró csókjaival.

— Évek óta kerestem ezt a pillanatot,

2. oldal.

Rónai-Rippl, Vastagh György, László, Karlowszky és Innocent.

Rendkívüli művészi alkotás, mely tárgyánál és kidolgozásánál fogva megragad és melyről szinte külön tanulmányt lenne érdemes írni, kettő van ezen a kiállításon. Az egyik Repin Jefimovics Ilja orosz festő nagyméretű festménye, amelynek a címe: „Kozákok válasza a szultán ultimátumára.” A remek művet az orosz császár vásárolta meg.

A festményen az a jelenet látható, amikor a vad, gyűlevész kozákok válasznak a szultán levelére. A táborban körülük és állják az asztalt, amelyen a levelíró kétségkívül nagyon kaczagtató dolgot ír a nagyurnak, mert ezek a marczona, félmeztelen, borotvált, kopaszszájú hadiak alig tudnak hová lenni a vidámságtól. Egytől-egyig remekmű minden alak a képen, az egész pedig csupa elevenség, élet és szín. Ilyen képet keveset láttunk. A másik legérdekesebb mű Stuck Ferenc „Sphynx”-e. Stuck művei híresek bizarr ötleteikről és különös kidolgozásukról. A Sphynx ismertebb alkotása és a regebeli állat-asszonyt ábrázolja, amint halálra ölel egy ifjút. A jelenet megvilágítása, vérvörös egével és szürkés barna tonusával, leírhatatlan benyomást tesz.

A világitási hatásokat most is nagyszerűen oldotta meg Márk Lajos „Szerződés nélküliek” című képeben. Orpheum-énekesnőket és énekeseket ábrázol, amint előadás alatt a dalesarnok háttérben az asztalok mellett az ügynökökkel és habituekkel tanácskoznak.

A nagy teremben sok nézője akadt Vniegra spanyol festő nagy képének is, amelynek „Autes de la corrida” a címe. Bikaviador és szeretője imádkoznak áhitatosan a Madonna képe előtt, oltalmat és diadalt kérve.

Amint említettem, feltűnően sok az arczkép. Magyar arczképfestőink közül ismét kiválik Karlowszky az ő rendkívüli finomsággal megfestett női portraitéjeivel. A tehetséges László, akinek működési tere évek óta Bulgária, Gregorius metropolita arczképével tetszést arat. Csáky Albin gróf arczképét Balló Ede festette meg. Rippl

asszonyom, s most is remegve valom be, hogy — szeretem!

— Szeret? — kérdezte a szép asszony mélyen elpirulva. — Hát nem tudja, hogy nekem ferjem, egy hideg, számító ember uram van, akinek én sokat, mindent köszönhetek?

— Tudom, asszonyom, de azt is érzem, hogy kegyed ezt az embert nem szerette soha.

— Ödön! . . .

— Ugy, ugy, mondja nekem Ödön, azután engedje, hogy csokoljam kezeit s vigyem el magammal, ahol virág nyílik s hű szerelem terem.

A szép asszony szemében két fényes könyesepp villant meg, de azokat hirtelen kitorólva, bohókás kacajjal fordult az ifjuhoz:

— S azután?

— Elmegyünk mi messze, madárdalos völgybe, ott lesz a lakásunk s élünk szerelmünknek. Kikerüljük az irigy emberek tekintetét, elvonulunk a világ zajától s esendes óráinkban mosolyogva gondolunk vissza a multra, melyben annyit szenvedtünk és annyit epekedtünk.

A selymes fészek ablaküvegein reszketeg napsugarak verődtek keresztül s beragyog-

szines arcz-képrajzai érdekesek beteges különöségeiknél fogva.

Figyelemre méltó genret keveset fedeztünk fel. Legjobb képviselői, a magyarok közül, távol maradtak. Itt vannak azonban Peske Géza, aki pompás gyermek-genret küldött, Halmi Artur a „Borbélynál” és a „Fegyteremben” című képeivel és Tormai Gyula keleti életképeivel. Jendrassik rococo képe pompás. Gyönyörű kis képecske Joris Pió római zöldség-árusa és a nagy tiroli festőnek Defoggernek „Erdőőrök” című képe. Kiváló állatfestőink közül örvendve látjuk Vastag Gézának és Pállik Bélának képeit. Vastag remekül festett meg téli táj keretében egy megszökött bikát, amint éhes farkasok közé jut a nádasban. Pállik Béla „Tehenek a lápon” című nagy képe és merinói kosa mesteri alkotás. Pállik teheneivel szemben még egy feltűnő állatkép látható, Frenzel német festő műve: a „Vetélytársak.” A gulyába egymásra rohánó bikákat ábrázol.

Tájképek vizsgálásánál szemünkbe tűnnek: Harrison tengeri tájképei, a hullámfodrok szivárványos megvilágításával, Mannheimert poétikus olasz képei. Spanyol hangulatai. Brodsky és Nadler a Balatont tanulmányozták. Nagyszerű Verstraete őszi reggele a tengerparton és Verhas tengerparti képe. Kézdi Kovács „Téli hangulata” sikerült. Strasser teracotta szobra: „Az indus imája” érdekes. A folyósón vannak kiállítva Faragó politikai karikatúrái, amelyek a „Borsszem Janok”-ból ismeretesek. (P.)

Városi közgyűlés.

Nagy-Enyed r. t. város képviselő-testülete Kovács Gyula polgármester elnöklete által november hó 29-én a szokott érdeklődés mellett közgyűlést tartott, mely a tárgysorozat hosszúsága miatt csak a késő délutáni órákban ért véget.

A közgyűlésen letárgyalt ügyek nevezetesebbjei a következők voltak: kihirdettetek a koresma-, sörház- és pálinka-mérésekről; a fogadó-, vendéglő-stb. iparokról és a bérkoesi-iparokról szerkesztett felsőbb jóváha-

ták a szoba fantasztikus alakzatu butorait. A szép asszony hangosan, egész lelkéből nevetett s felállva, még a kezeivel is tapsolt hozzá.

— Milyen bohókás, jó kedvű ifju maga Ödön!

Az ifju sápadt, halovány arczát esdeklőleg emelte a kacagó asszonyra, mintha erőt, vigaszt, biztatást akart volna meríteni annak tekintetéből.

— Hát guynyal, nevetéssel fogadja vallo-másomat s kiöli lelkemből a remény utolsó szálaít is? Azt akarja, hogy továbbra is rabja legyek szenvedésemmek, s keblemben az örök átkot hordjam?

A szép asszony gyöngéden az ifju vállára hajolt s a fülebe sugta:

— Azt akarom, hogy jöjjön ide mindig s beszéljünk mi együtt viruló tavaszról, édes boldogságról s keressük az álmot, melynek ébredése nincsen. És azt akarom, hogy . . .

A folyósón léptek zaja hallatszott s a szép asszony észrevevén férje közeledtét, halk, suttogó hangon mondá:

— Tanuljon meg lemondani, amint megtanultam én! . . .

Bibó Lajos.

gyást nyert városi szabályrendeletek, továbbá a virilisek névjegyzéke megállapított. Bemutatott és felolvastott a m. kir. pénzügyminiszter 32.847 sz. rendelete, mely szerint Nagyenyed város és Felenyed községből álló beszedési körben a bor-, sör-, szesz-fogyasztási adókra nézve 3 évre a szerződést megkötni rendeli.

Olvastott továbbá a Bethlen-főtanoda igazgatóságának átirata, mely szerint a theologiai akadémia két tanára, nevezetesen dr. Bartók György és Szécsi Ferencz urak fizetése az igazgató-tanács által csak 1080 forintban van megállapítva. Miután a képviselő-testület is belátta, hogy oly nagy képzettségű egyéneknek ily fizetés csekély: elhatározta, miként az 1080 frtot egyenként a városi pénztárból 1740 frtra egészíti ki a folyó évre megszavazott, de ki nem fizetett konviktusi költségek és a regale-adó-beszedési jövedelmek terhére.

Zyda és Király tordai építész-czeggel a Bene-féle ház újraépítésére vonatkozó szerződést mutatja be a tanács és kérelmökét terjeszti elő 4000 frt előleg nyérése kiutalása végett; azonban, tekintettel a szerződésben gyökerező jogánál fogva, a képviselő-testület csak 2500 frtot határoz kiutalni a czég kezéhez.

Nagyobb vitát provokált a Vajna István által ajánlott bírtok megvétele. Azonban, tekintettel az ár magasságára, elhatározta a közgyűlés, miszerint 12.000 frtot hajlandó adni az egész bírtokért; megbizza a tanácsot, hogy erről a tulajdonost értesítse.

A nagyobb mérvű építkezések fedezetéül ajánlja tanács a képviselő-testületnek, hogy a város részére regáléban kapott 248.200 frt kötvényből 38.200 frt érték eladások; a képviselő-testület magáévé téve az ajánlatot, utasítja a tanácsot, hogy az 1886. évi XXII. t.-cz. 110. §-a értelmében a névszerinti szavazás megejtése végett a legközelebb tartandó közgyűlésen előterjesztést tegyen.

A nagyenyedi ev. ref. egyház tulajdonát képező Éltető-fele ház megvétele végett a névszerinti szavazás megejtetvén, a szavazás eredményeként kimondatott, hogy 600 frt vételárban az Éltető-fele telek megvásároltatik; a szerződés megkötésével a tanácsot bizza a közgyűlés.

Anyakönyvvezető polgármester ajánlatára, tekintettel a nagy munkahalmazra, mely e fontos hivatallal jár, elhatározza képviselő-testület felterjesztést tenni a belügyminiszterhez 800 frt segély nyervehetése tárgyában egy önálló hivatal krealása végett.

Végül Barabás Károly helybeli lakos az összes képviselők szavazatával polgárosított.

Referens.

A társadalom tendenciái.

Irta: Biró Dezső.

II.

Említettem, hogy a társadalmi cél nem kizárólagos és nem egyedi, hanem több célnak összefoglalója. Nevezetesen négy célt, négy tendenciát szoktak a szociologusok megkülönböztetni: jogi és politikai, művelődési és gazdasági tendenciát. A jogi és politikai tendenciáról elmondottam már egyet-mást, jelenben a művelődési és gazdasági tendenciáról fogok írni.

A két tendenciát közös néven humanisztikusnak is nevezik, mert ezek, úgy mondhatni, függetlenül az állami organizáció befolyásától, vagy annak kevésbbé alárendelve, a társadalmi individuum belvilágára, beléletére vannak befolyással, még pedig az első

alkalmassá teszi ez individuumot a társadalomban elfoglalandó hely betöltésére, a másik a megélhetési módot biztosítja számukra. Némi korrelációval bírnak az államra nézve is, amennyiben a társadalmi individuum és állampolgár egy személy, de független intézmények, amennyiben az állam képviselőre és abszolút befolyására nem szorúlnak s a társadalmi egyedet sem idő, sem hely, sem körülmény nem akadályozza abban, hogy ne maga személyesen tegyen eleget kötelességeinek. Nem is használhat ezekben képviselőt. Milyen különös volna, ha valaki maga helyett mást küldene iskolába tanulni, avagy földjeit mással műveltetné, de úgy, hogy amaz teljes haszonélvező legyen, ő maga meg abszolút semmi jövedelmet sem követelne azokból. Humanisztikus tendenciáknak nevezik azért is, mert arra irányulnak, hogy a társadalmi individuum ismereteket szerezzon s a gazdaság által földi jóllétét biztosítsa.

A társadalom kulturális tendenciája a népnevelésnél kezdődik. Ez a legnemesebb, legmagasztosabb feladat. A társadalom műveltségét nem csak az előkelők műveltsége képezi és pedig azért, mert nem csak ezek képezik a társadalmat.

Ami a népnevelést illeti, ebbe, nem tagadjuk, meg lehetős nagy beleszólási joga van az államnak is. De az oroszán-rész a társadalmat illeti. Hiába vannak a legüdvösebb, a legjobban szerkesztett törvények, ha nincsen hol azokat foganatosítani. Azután ezek a törvények a külsőségekre vonatkoznak, s bátran állíthatni, hogy a törvény jelen esetre nézve csak dresszura, de a lényegest, a belsőt nem érinti „De interni non iudicat praetor.“ Erre nézve legjobb példa hazánk törvénytárából az 1868. évi XXXVIII. és 1876. évi XXXVIII. t.-cikkek.

A dresszura a neveléshez nem elégséges. Hiába a fenytetés, a joghátrány, ha nincs valami erkölcsi kényszer is ezek mellett, ezt pedig a társadalom adja és adhatja meg. És miután a társadalomnak áll első sorban érdekében, hogy felvilágosodott, okos tagjai legyenek, ő gyakorolja legközvetlenebbül a felügyelői jogot. Minden a társadalmi állásokra igényt tartó embernek kötelességévé teszi az önképzést, mely a műveltség első és elengedhetlen feltétele. Annál nagyobb tisztelet illeti meg a társadalom részéről az individuumot, mennél szélesebb körű és általánosabb a kulturműködése, s azt mennél inkább képes érvényesíteni.

Számtalan ilyen, a társadalomkövetelte intézmény létezik minden kulturállamban; tudományos körök, akadémiák, verseny-társulatok. Ezek azon helyek, hol a társadalmi individuum tudományát közkinccsá teheti, de ezen intézmények egyszersmind hivatva vannak az ismereteket, művészeteket széles körben terjeszteni, s ez által, ha csak lehetséges, az általános társadalmat a műveltség magas fokára emelni. Emeli ez a társadalom tekintélyét, de hatással van az államra s az abban uralkodó nemzetre. Tanubizonyosságom a művelődés-történelem. Amely állam társadalma művelt volt, az kihatótt az államra úgy, hogy uralkodóvá tette a többi felett. Görögország területileg kicsiny állam, de társadalma a legkultúraibb; Róma erősségét nem csupán anyagi, hanem szellemi erejének is köszönheti. S ha mentül feljebb jövünk a keresztény társadalmak történetében, azt látjuk, hogy annál inkább van hivatva valamely partikuláris társadalom vezérszerepre, mennél inkább áthatotta annak lényét

az igaz, jó és szép iránti vonzalom. S ma mit látunk? azt, hogy mindenkinek lehetővé van téve e vonzalom kielégítése, ami tökéletesen megfelel a társadalom céljának s e célban rejlő problémának.

A tudomány és ennek különböző ágai első sorban bírnak felvilágosító erővel a társadalom életére. A művészet s ennek számtalan faja a műzles élesztésére, az önképzés erősebb és erősebb fokára emelnek s e kettő együtt ad fegyvert a társadalomnak s az egyedeknek az általános társadalmi küzdelmekre, amely küzdelemben, minden kétséget kizárólag, az erő dominálván, a kulturális tendenzia fogja megadni azt a győzelemre.

De ezekből az is következik, hogy a kulturális tendenzia — a szó szoros értelmében vett kulturáról beszélve — tisztán társadalmi, mert ennek léte vagy nem léte pusztán a társadalmi individuumoktól függ. Az állam, amint ezt főleg az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. és 1876. évi XXVIII. t.-cz.-ből észrevehetjük, egy bizonyos kor és osztályra bír kényszerítő erővel, vagyis csak az alapismeretek szerzésére szólítja fel az egyedeket, azontul e társadalomban keletkező versenyből folyó ambíció, nemes törekvés hat arra, hogy senki se hanyagolja el magát, ne hagyja parlagon heverni tehetségeit, hanem igyekezzen közreműködni alkalomadtán a maga és embertársai javának előmozdítására.

Az ember erkölcsi értékének mérője: a tett. A tett pedig csak úgy lehet beszámítható, ha öntudatos. És hol kezdődik az öntudatosság? A neve mutatja, hogy a kultúra egy bizonyos — s hozzá tehetem — magas fokán. S miután ma általában a cselekvő embert tartják hasznos társadalmi tagnak, könnyen érthető, hogy miért igyekszik a kultúra magas fokára felérni, ha csak ezt teheti mindenki.

Következik ebből még más is, nevezetesen: az ember cselekvései az öntudatosságot igényelvén, ez öntudat tudományt igényel. Ezért van az, hogy a mai világban már a születés nem ad tekintélyt, hanem a tudomány és az erkölcsi élet. És ezért e kettő lett az emberi műveltség normája. Ez a kettő ad az embernek méltóságot, ez képezi egyszersmind dicsőségét is. A magas rangu születés szép dolog, de az elődöktől függ; a gazdagság kívánatos, de időhöz kötött; a szépség bámulatra méltó, de megtöri a kór, a betegség; a tudomány a tiszta erkölcsessel az egyedüli, ami bennünk isteni és halhatatlan, (lelkünkön kívül) s az emberi nem legnagyobb kiváltsága: az ész és a szó hatalma.

S valamint a hitetlenség és elvtelenség a tudomány tuberkulózisa: úgy erkölcs nélkül katalapsziában nyomorog a kultúra, s nincs ami az ilyen embert valóban emberré kvalifikálja, hiányzik az emberiség motivumainak belső és intenzív rugója.

Ezért a társadalom feladata rendkívül nehéz, de egyszersmind magasztos is; mert tulajdonképpen nevelési normája ez: „Nosce te ipsum“, ismerd meg magad, — ami erkölcsi tekintetben a legnehezebb dolog.

De kényszerítő, belső kényszerítő erővel, az individuumokat a munkára, az önművelésre a konkurrenzia, amely az egyes állások betöltése alkalmával történni szokott. A megélhetés maga is arra készíti az egyedet, hogy magát egy vagy más téren képessé tegye állásfoglalásra; arra készíti, hogy magát más egyedek felett kitüntesse, vagyis a társadalomban, a kultúra terén nemes ver-

seny keletkezik, ami által kulturális szempontból a társadalom célját elérte.

Egy más és hasonló tendenciája a társadalomnak: a gazdaság. Az előbbi a szellem, az utóbbi az anyag erejét képviseli; az előbbi belső, az utóbbi külső ható ok a társadalmi individuumok biztosítására.

(Folytatása következik.)

Márkus József.

A hírlapírók közt most Márkus József a nap hőse. Ezt a dicsőséget az ő nagyszerű „Riká“-jával szerezte meg, melylyel a magyar „metropolis“ közönségének igen ritka élvezetű és kellemes esteket, a magyar operette-irodalomnak pedig becsületet szerzett.

Márkus József nem ismeretlen a magyar közönség előtt. Évek óta megnyerte a közönség szeretetét, s fényes szellemével már régen kivívta magának méltó helyét a „kedvelt“ elbeszélők díszes gárdájában.

Ő is azon írók közé tartozik, akiket, ha szerénységük álnév mögé is bujtatja, mégis mindjárt felismeri a közönség.

A szimpatia, a jó kedv és poetikus talentum, mely oly nagyszerűen nyilatkozik meg dolgozatainak minden sorában, az olvasó elé állítja Márkus Józsefet, és ha „Satanello“ is van a cikkek alá jegyezve, a közönség Márkus Józsefet látja maga előtt.

Ez természetes is, mert ha az ember napról napra találkozik valakivel, s különösen olyannal, aki ragyogó szellemével a közönséges halandók fölé kerekedik, megismerjük mi annak műveit álnév alatt is, különösen ha érdeklődésünket fölkelte, figyelmünket lekötötte már más alkalommal is.

Ugy vagyunk Márkus Józseffel is. Vele minden nap találkozik a magyar közönség a lapok hasábjain, és találékonyságának művészetéből és ötletgazdagságának kimeríthetetlen forrásából merített mulattató és szórakoztató genre-képei tették őt oly ismert alakká, aminővel kevés író dicsekedhetik.

Érdekes és jóízű modorral ékesített novellái, melyekből csupa lelkesültség és poetikus hangulat sugárzik ki, tették őt népszerűvé és a közönség kedvenczévé.

Most az irodalom egy másik terére lépett át, és amint már az első kísérletből kitűnik, itt is a siker legmagasabb fokára, oda, ahol babérokat arathatni.

Meg is érdemli! Márkus József oly operettet írt, mely díszére válik amúgy is szegény operette-irodalomunknak. Mulattatót, kacagatót, szóval az oly ritka termékét az efféle irodalmi produktumoknak, mely nem csak azért kedves előttünk, mert jó, zamatos magyarnyelvű és eredeti, hanem a közönséget mindvégig a legderültebb hangulatban tartja. Nincs operettjeiben egyetlen egy jelenet sem, mely a közönséget ne mulattatná és annak kellemes élvezetét nem nyújtana.

Az operette meséje érdekes, ötletés és hálás tárgy, a bonyodalmak simulékonyak és ez a körülmény nagyban emeli értékét.

Szóval Márkus József az ő új irodalmi alkotásával még nagyobb bizonyítékát adta zsurnalisztikai nagy tehetségének, mely szép tulajdonságát irodalomunk dicsőségére és a magyar közönség élvezetére minél többször ragyogtassa.

Erschinger János.

Szerény észrevétel a „Theol. ak. hangversenye” cz. cikkre.

Az „Ellenzék” nov. 19-iki és a „Közérdek” nov. 26-iki számában e fent jelzett cím alatt egy-egy cikk jelent meg, mely a közvetlenül érdekelt enyedi társadalmat nem várt meglepetésben részesítette. A „sine ira et studio” tett „méltányos megjegyzéseket” — mint biztos forrásból tudjuk — a legtöbben nem tartották nagyon méltányosoknak. Mi, éppen erre támaszkodva, vártuk, hogy valaki a valóságnak inkább megfelelő rajzát adja a hangverseny egyik pontjának, a Vörösmarty „Áldozat” cz. tragédiája I. ftv. első jelenete előadásának. Nem jött; mi vagyunk kénytelenek megtenni. Az igazság eleven érzete vezet minket, melynek minden egyes alkalommal meg kell szólalnia, mert különben azok uralkodóának, kik leg hamarabb és leghangosabban kiáltoznak.

A dolgra térve, mindenek előtt tartozunk konstatálni azt, hogy kis társadalmunkban mindaddig nem volt szokásban az egyes hangversenyekről — rendezte azt akár a város társadalmának valamelyik rétege, akár a kollégiumi ifjuság — megrovó, egyes pontjait megtámadó tudósítást adni, és főképp nem divatozott az, hogy fölkért és szíveségből vállalkozó szereplő egyének felett súlyos kritikát gyakoroljanak. Magával hozta ezt az, hogy nem hivatásból, avagy hivatalból lépett bárki is a nyilvánosság elé, hanem a jó ügy érdekében. Sőt tovább menve, mondhatnók, — mit ugy is mindenki tud — hogy voltak színi előadások, midőn többet és komolyabban érintőt lehetett volna mondani egy némelyik szerep személyesítéséről, de nem tették... volt tapintatuk, jó izlésük.

Ha ezeket felelmegetők is, nem a magunk igazolására tevők s nem azért, mint ha a komoly kritika nekünk ártalmunkra volna. Sőt világos, hogy cikkíró nekünk s főképp a tragoedia-részlet előadóinak, akarva nem akarva, nagy elismerést, épp kitüntetést juttatott osztályrészül. Mert büszkék lehetünk, hogy az előadás oly nivón állott, hogy az eddigi szokás ellenére is komoly kritika tárgyává tétetett. Nem az elv ellen van kifogásunk, s az intencziót is, melylyel a kritika iratott, nem vehetjük bonczkés alá, hisz író teljesen inkognitóban maradt; de van megjegyzésünk, kifogásunk az egyes megjegyzésekre, s kiválóan arra, hogy azok indokolatlanok és alaptalanok.

Ugyanis „Vidi” cikkíró a „Közérdek” lapjain azon megjegyzést teszi, hogy: „Csilár játéka — leszámítva egy kis ide-oda mozgást, mintha feszélyezett lett volna — szép és jellemzetes volt.” Nem akarunk rámutatni, hogy mi lappanghat elrejtve e sor alatt, csak annak a kimutatására szoritkozunk, hogy ez nem jó és a valóságnak sem felel meg. Hogy író is nem meggyőződésből mondhatta, mutatja az, hogy kifejezése „Contra dictio in adiecto”; mert szinte elképzelhetetlen, hogy miképp lehet ide-oda mozogva — tehát könnyedén játszva — feszélyezettnek lenni. Vagy az egyik, vagy a másik, de nem mind a kettő. Tényleg az egyik, a feszélyezettség, hiányzott is. Cikkíró maga elismeri, hogy szereplő „lyrai hangja teljes közvetlenségével személyesítette Csilárt”, de feleli, hogy közvetlenséget gyakorolni a hallgatóságra egy félénk, feszélyezett játzó soha sem képes. Közvetlenség és feszélyezettség pedig teljesen kizárják egymást.

Igy csak a másik állítás, az ide-oda moz-

gás marad fenn, melyet „Vidi” ur szintén hibának tart. Szeretjük hinni, hogy cikkíró az előadás tárgyával nem foglalkozott behatóan, sőt az előadást sem nézte egy kritikus szemével. Mert nagyon kevés pszichológiai ismeret kell ahhoz, hogy átássuk, tudjuk, mennyire izgatott egy teljesen árva lány, midőn maga előtt látja egy rokonát, testvérét, kit távol idegenben hagyva, hét évig nem látott s azt sem tudta, él-e vagy meghalt, de meg volt győződve, hogy őt soha sem fogja látni. E váratlan fölfedezésnek, nagy meglepetésnek, az azt megelőző kételynek s testvére előzőri visszautasításának oly izgatottságot kellett szülnie, mely okvetlen involválja az ide-oda mozgást.

Mi éppen a helyzettel megegyezőnek, lélektanilag teljesen igazoltnak, sőt a játék egyik főderemének tartjuk azt, amit cikkíró hibául ró fel.

Szintén a mű intencziójával s a magyar nép faji tulajdonságával megegyezőnek tartjuk Szabolcs büszke magatartását, mely a tudósításban „merevség”-nek van nevezve. Cikkíró azon megjegyzésére pedig, hogy Sebestyén Ferencz kollégáknak szintelen és gyöngé hangja van, nem is reflektálunk; csak felemlítjük s ezt sem azért, hogy rámutassunk vele arra, hogy a tudósító, mint kritikus, milyen apparátussal dolgozott, hanem csak azért, hogy a t. olvasóközönség figyelmét ujjal felhívjuk a cikkíró ezen véleménye felett ítéletet mondani.

Az igazság nevében:
Egy theologus.

Vegyes hírek.

— **B. Kemény Kálmán** v. b. t. tanácsos, Maros-Torda vármegye főispánja, a lapok szerint lemondott állásáról. E lemondás közvetlen a tisztújítások előtt feltűnést keltett széles körben s azt kapcsolatba hozták a gr. Teleki Samu vezetése alatt megalakult ellenzéki megyei párt fellépésével.

— **Előléptetés.** Klóbucár Vilmos tábornok, a 75 ik honvéd gyalogdandár parancsnoka, lovassági felügyelővé nevezetett ki; helyette Petrovics Vazul ezredes, a 21-ik ezred volt parancsnoka, lett dandárnokká. Midőn ő felsége e két derek katona igazi kiváló érdemét méltatta, mi csak örülünk annak, mert honvéd-zászlajunk a 75-ik gyalogdandár kötelekébe tartozik.

— **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Szabó Pétert, a kolozsvári polgári iskola fiatal, jeles tanárát, a budapesti állami felső leányiskolához rendes tanárrá nevezte ki. Gratulálunk!

— **Áthelyezés.** Spalla Aurél m. kir. csendőr-főhadnagy, a helybeli csendőr-szárnyszakasz parancsnoka, régi állomáshelyére Balászfalvára helyezettett át; helyét Török Kálmán segesvári szakaszparancsnok tölti be.

— **Megyei rendkívüli közgyűlés** lesz f. hó 18-án, melynek tárgyait a f. hó 16-ra egybehívott állandó választmány kérészi elő. A rendkívüli közgyűlés fogja a megyei tisztújítás határnapját is kitűzni, mely valószínűleg karácsony után, f. hó 28-án lesz.

— **A tisztújítás** közeledtével megindultak a kombinációk is, különösen az egyes fősolgabírói és solgabírói állomásokra. Ugy halljuk, hogy többen fősolgabíráink közül járást ohajtanának cserélni, már amennyiben t. i. erre a választó közönség hajlamát is megnyerik. Egyes esetekben kétségtelenül nyerne a közigazgatás a változtatással.

— **Rendkívüli gyűlésre** lett összehívva az erdélyi róm. kath. státus f. hó 14-re Kolozsvárra. (Már megint Kolozsvárra, mintha

Gyulafehérvár sz. kir. város, a püspöki székhely, nem tudna tisztességesen ellátni 120 — 140 vendéget egy-két napra!) Tárnya: gróf Eszterházy István alsó-bajomi, tatárlaki, okarácsonyfalvi és völzsi birtokainak megvásárlása lesz.

— **A „Szegény tanulókat segélyező kör”** f. hó 15-én vasárnap d. u. 3 órakor tartja ruha-kiosztási ünnepélyt a polgári leányiskola helyiségeiben, mely ünnepélyre van szerencsém az egylet tagjait és az egylet iránt érdeklődő n. é. közönséget tisztelettel meghívni. Nagyenyed, 1895. decz. 8-án. Török Bertalanné, elnök.

— **Vörösmarty-ünnep a kollégiumban.** Vörösmarty Mihálynak, a nemzeti romantizmus halhatatlan költőjének, neve és emléke — sajnos — mindinkább kezd vesztíteni megérdemelt nimbuszából. Nemes idealizmusát nem elvezi a mai reális kor gyermeke s nyelvének kincses bányájába nem száll le a „sokat s gyorsan” olvasó közönség. A középiskola van hivatva ez ellen a hibáztható áramlat ellen gátat emelni, s e tekintetben nem is paaszolhatni. A Bethlen-kollégium főgimnáziumi ifjuságának önképzőköre az idén december 1-én szentelt igen sikerült emlék-ünnepben pár órát a költő emlékének, születése 95-ik és halála 40-ik évfordulója alkalmából. A program tiz pontjában (énekszámokban, zenepontokban, szavalatokban és essay-kben), melyek mindenike a legnagyobb gondtal és utánjárással vala előkészítve, szépen kidomborodva jelent meg Vörösmarty egész egyénisége a maga zseniális sokoldalúságában. — A nagy közönség (urak és hölgyek) nagy érdeklődéssel hallgatta végig mindenik pontot s a közreműködők mindenikét tapsal és és éljenzéssel jutalmazta.

— **A „Szegény tanulókat segélyező kör”-nek** ez évadbeli első fillérestélye nov. 30-án szokott jó sikerrel folyt le a régi városház nagytermében. A közönség szép számmal jött össze s a program alatt meg az azt követő táncmulatságban kedélyesen töltött el néhány órát. A műsor élénken és tetszéssel folyt le. Első pontja a helybeli első zenekar nyitánya volt, mely után Bodrog János tanár olvasott fel igen sikerült emlékeztetést Lengyelország történetéből s Koszciuskó dicső lengyel szabadsághős életéből. A feszült figyelemmel hallgatott felolvasás nem csak szép, de alkalomszerű is volt, amennyiben éppen száz évvel ezelőtt osztották fel harmadszor és utoljára a hajdan nagy és hatalmas Lengyelországot, melynek hazánkkal is többször volt szoros érintkezése. Felolvasót a közönség teljes elismeréssel és tapsokkal jutalmazta. Azután Papp Dezső, közönségünk egyik kedvence, játszott cimbalmon töle megszokott virtuozitással. Játéka, technikai precizitása utolsó fellépte óta még tökéletesbedett, úgy, hogy közreműködése ma bármely nagyobb koncertnek is díszére válnék. Játékát zajos tapsokkal és éljenzéssel ismételtették meg. Erre szavalt jött Hajdu Erzsike k. a. szavalt mély érzéssel, a közönség dicséret tapsait érdemelve ki. Végül Finna Aladár és Kiss Béla urak énekeltek népdalokat cigányzene-kisérettel igen szép színezéssel. Vége-hossza nem volt a tetszésnyilvánításoknak, míg meg nem ismételték. Műsor után megkezdődött a tánc s Terpsichore hívei éjjeli 12 óráig éppen egy fél táncrendet táncoltak le, mindvégig pompás animóval. A zene kielégítő s néha éppen jó volt. Az estély tiszta jövedelme 17 frt 40 kr. (V.)

— **Második fillérestély.** A „Szegény tanulókat segélyező kör“ decz. 14-én (szombaton) rendezi második fillérestélyét. A program négy érdekes pontból fog állani s utána tánc következik. Ugy hisszük, felesleges a jótékonycélú mulatságot t. közönségünk figyelmébe ajánlani.

— **Gyászhir.** Dániel Lajosné szül. Pálfi Martha Pozsonyban f. hó 5-én váratlanul meghalt. Szívbaiban szenvedett. A kedves, szép, fiatal nőt férjén, 3 kis gyermekén kívül testvérei, br. Bánffy Kázmérné és gr. Lázár Istvánné is gyászolják.

— **A nagy hideget** f. hó 6-án lágy idő váltotta fel, mely a fedelekről gyorsan letakarította a nagy havat. Kérjük a t. városi tanácsot, hogy okulva a közelebbi havas, fagyos idő alatt tapasztalt mulasztásokon, hívja fel jó előre a t. háziurakat és lakókat, akiknek háza előtt a drága járda vonul el, hogy azt hótól és sártól rendszeresen tisztán tartani sziveskedjenek s ne hagyják a járdát, a gyermekek öröme, jól kicsiszolt jégpályának használtatni.

— **Alvinczen,** az ev. ref. templom jávára, a polgári körből alakult műkedvelőtársaság f. évi december 1-én tánczszal egybekötött műkedvelő-előadást rendezett. Szinre került a „Tündérlak Magyarhonban.“ A téli időszaknak ez volt első estélye Alvinczen, s a műkedvelők dicsőségére legyen mondva: műélvezetet s kedves szórakozást nyújtó estélye. Szerepeiket mindnyájan jól betanulva, a játszásban sok ügyességet tanúsítva, összhangzatos, kitűnően sikerült előadással gyönyörködtettek. Mégis az első között említendők: Bardocz Károly (kántor), Bardocz Ida (Marcsa), utitársa Wald Béla (közhuszár), Szél Nagy Pál (katonatiszt), Kolozsy Béla (gróf Várházi tábornok), Hánesz Zsuzsa és Barabás Jolánka (Laura Etelka, a tábornok gyámleányai). Szintén dicséretet érdemelnek: Ráday Pál (öreg bíró), Kis Oliva (pórnő), Ferenczi Pál (kisbíró), Bardocz Lajos (katonatiszt), Wald Debora (tánczosnő), Wald Samu (esküdt), Bardocz Rózsa (esküdt neje), Dervadelin Berta (Éva), Bardocz József (Ádám). Tapsból, éljenzésből, ujrázásból jutott mindnyájoknak, de legtöbb az igen ügyesen alakító és kuplózó kántornak, a kitűnően játszó és daloló Marcsának, meg utitársának a közhuszárnak. Külön is elismerés illeti Bardocz Karolyt, aki a műkedvelői előadásoknak polgári körben ugy szólván tartatója, s Szél Nagy Pált, a buzgó rendezőt. A műkedvelő-előadást Bihary Béla áll. isk. tanítónak minden ízében kitűnően sikerült szavalata követte, egész tapsvihart aratva. Aztán tánc volt hajnalig!

— **Lopás.** Lázár Adolf helybeli kereskedő üzletében rendszeresen üzött lopást vitt véghez Kolozsvári József krasznai illetőségű szijgyártó-segéd, ki Lázár Adolf sógora Ravai N. Gyula szijgyártónál volt alkalmazásban. Kolozsvári ugyanis az üzlet és műhely közötti ajtón, mely zárva és lepecsételve volt, délben és este, mikor az üzlet zárva volt, álkulcs segítségével behatolt, onnét dohányt és pénzt lopott; azonban rajta vésztett. Ugyanis Lázár Adolf segédje november hó 30-án észrevette, hogy az ajtó nyitva van; okát tudakolták, s miután a segéd gyanus magaviseletével magára vonta Lázár figyelmét, ruhatartóját kinyitották s benne az üzlethez tartozó holmikat találtak. A károsult rögtön jelentést tett a rendőrséghez, melynek erélyes fellépése következtében Kolozsvári bevallotta, hogy mintegy 3—4 héten keresztül üzte a lopást s saját bevallása szerint 250 forintig károsította meg Lázár kereskedőt. A rendőrség okelmét letartóztatta s a rendőri eljárás befejezése után átadta a kir. járásbírósnak.

— **Hazafias román tanítók titkos értekezlete.** Az Arad és Vidéke deczem-

ber 1. számában a következő felhívást olvassuk: „November hónapban összegyűlt Lippán Arad, Temes és Krassó-Szörény megyéből, több gör. kel. román tanító a titkos értekezletre. Erre indította őket első sorban szívük igaz érzése, mely a magyar hazáért lángol, másodsorban pedig feljebbvalóik türethetetlen eljárása, kik a kevés fizetés mellé rengeteg sok keserőséget okoznak a sok tendó alatt görnyedező tanítóknak s hivatalos működésüket abban találják megoldva, hogy minden ok nélkül lehordják a szegény tanítót a subás parasztok előtt. Bajaink hosszadalmas felsorolását mellőzve, e lap utján kérjük mély alázattal és magyar hazafiui tisztelettel a nagyméltósági miniszter urat, méltóztassék kegyelmesen becses figyelmét ránk fordítani, kik nem tűrhetjük papjaink brutalitását s kik hiven szolgálni akarjuk édes magyar hazánkat s oda folyamodunk, ahol belátás és érzés lakozik a nemes, de tövises életpályán izzadó egyének iránt. E gör. kel. tanítókból álló értekezlet örömmel szolgál névsorral is, ha a közoktatási miniszter ur becses figyelmé folytán rendeletileg biztosítatunk fanatikus papjaink ellenében, amiért is ugy a közoktatási miniszter ur, mint a hazafias nagyérdemű közönség becses figyelmébe ajánlja magát a lippai görög keleti hazafias román tanítók értekezlete. — Felhívjuk egyszersmind azon gör. kel. kollegákat, kik velünk egyetértenek, hogy forduljanak leveleikkel Aradvármegye kir. tanfelügyelői irodájához.“

— **Mai lapunk** nyiltér rovatában megjelent köszönő-irat kapcsán felhívjuk a nagyérdemű közönség figyelmét a monarchia legrégibb — hatalmas — biztosító intézete, a trieszti általános biztosító társaságra (Assicurazione Generali), melynek alsófehérmegyei fő-ügynöksége Deutsch Adolf urnál — nagyenyedi képviselése Sombori Sándor rendőrkapitány urnál van.

C s a r n o k.

A faluban a legárvább . . .

Reszket a dal fájdalmasan, édesen: Megtörtött szív, reményt vesztett szerelem. Elmerengve, elmélázva hallgatok . . . „A faluban a legárvább én vagyok.“

Fel-feltör a sok fájdalmas bús sohaj, Keverve egy néma, örök panaszszal. Sötét az est. Egy szép multra gondolok . . . „Házam felett árva csillag sem ragyog.“

Hallgass el, szív, hallgass lázas indulat, Meg ne szakadj, meg ne törj a kin alatt! Szánj meg engem, oh jóságos Teremtőm . . . „Nincsen apám, nincsen anyám, szeretőm.“

Eltűntek ők, s annyi ábránd, ígérlet, Édes könyvek és fellengző remények, Minden eltűnt, ami volt az éltetőm . . . „Régesrégén nyugosznak a temetőm.“

Kardos A.

A mi népünk.

— Humor az összeírásnál. —

A mezőgazdasági statisztikai adatok összeírása bevégeződött. Nehéz, fáradságos munka volt, amit az ügynökök végeztek, de a mi jó népünk észjárása és humoros temperamentuma sok olyan pillanatot idézett elő, melyeknek derűltége bőven kárpótolta fáradságaikat.

Egy néhány ilyen „jelenetet“ bemutattunk az alábbiakban.

*

Mindjárt az első napokban történt.

X . . . y vendéglősnek a fuvarosa fát szállított s utközben elvesztette a fakeskedő által kiállított számlát, melyet aztán az egy-let folyosóján is keresett. Meglátja ezt az ügynök s az híven, hogy a polgár statisztikai adatokat jött bevallani, oda inti asztalához.

— No mi a baj, öreg?

— Mi a baj? Hát elveszött a cédula.

— Soh'se törődjek azzal, üljön ide le, majd irok én másik bevallást. Hát milyen is az a tanya-szám?

A polgár néz egy darabig, gondolkozik s azután észrevéve a tréfát, kibökenti:

— Ugy vélekedek, hogy p e l é v a g y b á d o g.

*

Öreg, napsütött arczu, deres bajuszu ember áll meg tisztességtudóan az egyik asztalnál.

— Mi a foglalkozása, öreg?

— Öreg 48-as v ó n é k.

— Hát a vallása?

— Pápista v ó t a m.

— Aztán most miféle?

— Nazarénu s v a g y o k.

*

Reszketeg lábu vén csósz czammog az ügynök elé.

— No öreg, van e kendnek gyermeke?

— Van-e? — kérdi vissza az öreg s végig dörzsöli kifent bajusztát. — Hát aztán mé' ne vóna, minek néz engöm az ur?

— Hát jószága van-e?

— Van hát. Egy hét forintos számaram, 3 jércém, osztég galamb — a h á n y g y ü n.

*

Egyik tanyai subás, hogy megkönnyítse az ügynök munkáját, maga állította ki a bevallást a következőképpen:

— A tanyámon van: 4 disznó, 2 malacz mög 14 tói föld, 3 hizó rucza, mög 3 csőrösnyefa. Van még 19 tyuk, kakas 4 van, 2 gyöngyecsirke, 1 tehén, 1 bornyu, mög 2 férfi és 1 vászon cseléd. Egy 16 éves kanca, amelyik felszemű, két 3 éves vasborona, és egy rossz csikó. Egy paripa-ló, amelyik pej, 6 őszibarack és 4 potyószilva. A tanya-szám: 5326. Aztán még van 27 kis hód föld, ami a magamé, azon egy ház, mög 4 eperfa, amiből föl van szántva 25 hód. Egyéb nincs, csak még a zsidótul 30 hód árendás föld, mög két fagördölyü eke, 1 tücsök-borona, osztég az árendás földön egy tanyás mög 30 pár vadóc galamb.

— Egyéb nincs? — faggatja az ügynök, átvéve a bevallást.

— Van egy kis üstöm, azon mög palinkát főzök, aztán van egy 6 esztendős kocsim, aki az apámé vót, nyugosza mög az isten, e mög f a t e n g e l y ü.

*

A statisztikai adatok összegyűjtésének nehézségét jellemzi az, hogy az x . . . y városrészről egy polgártárs beállított a gazdasági egyletbe.

— Mit akar kend, hiszen nem ebbe a kerületbe tartozik? — szól hozzá az ügynök.

— Nem ám, — felel a polgár — de oda nem lehet bemenni, mert ha s i g j á r n a k az elrontott papirosban.

*

Takaros, szemrevaló menyecske pördül be az ajtón s megáll az ügynök előtt.

6. oldal.

— Van-e valami jószáguk asszonyom?
 — Nincsen nekünk semmi, kéröm, ugy-
 lakunk a más házában.
 — Hát az urának nincsen semmije?
 — Annak sincs kéröm.
 — Galambja sincs?
 A szép asszony egyet kacsint, egyet moso-
 lyog s azután megszólal:
 — Ha már az ur azt is tudni akarja, hát
 írja be, hogy van — egy . . .

Egyik atyafitól megkérdezte az ügynök,
 hogy tudják-e már, miért történik az össze-
 irás?

A polgártárs bölintott a fejével.
 — Tudni most már tudjuk, de kezdetben
 váltig csodálkoztunk, hogy még mit ki nem
 talál a miniszter ur, mikor osztóg a csás-
 szomszéd möggyarazta, hogy háboru
 lősz, oszt kappant mög csirkét fognak önni
 a katonák, mer a jó. Mondok, a mán eez-
 zör igaz.

— Mijök van? — kérdi az ügynök a be-
 jelentő asszonytól.
 — Nincsen kéröm semmink, csak 8 tyuk.
 — Ejnye lelkem, hiszen akkor bizonyo-
 san van kakas is?
 — Ajnye, de tudja az ur, pedig hát nin-
 csen, a szomszédasszonynak vóna, de az is
 beteg.

Szerkesztőség:

DR. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadó: CIRNER J. JÓZSEF.

Ifj. Cirner József könyvnyomdája, Nagy-Enyeden.

Nyílt tér.

(E rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.)

**A cs. és kir. szabad. triesti általános
 biztosító társaság (Assicurazioni
 Generali) tekintetes főügynökségének
 Gyulafehérvárott.**

Midőn a gyergyó-szárhegyi templomban
 előfordult tüzesetért megállapított 250 frtyi
 kártérítési összeg átveteléről a t. Czimet
 megnyugtattam, nem tehetem, hogy köszö-
 netet ne szavazzak az ügynek gyors és pon-
 tos lebonyolításáért, mely lehetővé teszi az
 oltárnak mihamarabbi helyreállítását.

Egyébiránt kitünő tisztelettel vagyok
 Fogaras, 1895. november 2.

P. Simon Jenő,
 szentferenczrendi tartomány-főnök.

Hirdetések.

Foulárd-selymet 60 krtól 3 frt
 35 krig méterenkint -- japáni, chinai stb. -- a leg-
 újabb mintázattal és színekben, u. m. fekete, fehér
 és színes HENNEBERG-selymet 35 krtól 14 frt 65
 krig méterenkint, sima, esikós, koezkázott, mintá-
 zottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző mi-
 nőségben és 2009 szín és mintázattal stb.) posta-
 bér és vámmentesen a házhoz szállítva es min-
 takat küld postafordultával: HENNEBERG G.
 (cs. kir. udvari szállító) ZÜRICHBEN, Svájcba
 címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros
 bélyeg ragasztandó Magyar nyelven írt megrende-
 lések pontosan elintéztetnek. (2).

Sz. 602—895. főisp.

Pályázat.

Alsófehérvármegye tisztviselői kará-
 nak alkotmányos megbízatása az 1886.
 XXI. t.-cz. 79. §-a értelmében folyó év
 végével lejárván, a tisztújítások által

betöltendő alispáni, főjegyzői, I. és II.
 aljegyzői, tisztügyi, árvaszéki elnöki,
 árvaszéki I. és II. ülnöki, árvaszéki
 jegyzői, pénztárnoki, ellenőri, az alvinczi,
 balázsfalvi, kisenyedi, magyarigeni, ma-
 rosujvári, nagyenyedi és verespataki fő-
 szolgabírói és 8 szolgabírói állásra pá-
 lyázatot hirdetek.

Felhívom mindazokat, kik ezen állá-
 sok valamelyikére pályázni kívánnak,
 hogy kérésüket, az 1883. I. t.-cz. által elő-
 irt képzettségüket tanúsító okmányokkal
 felszerelve, **f. december hó 21-ig
 bezárólag** hozzám adják be. A jelen-
 leg is ezen vármegye szolgálatában lévő
 tisztviselők kérésükben az okmányokat
 mellőzhetik, mennyiben jelenlegi állomá-
 sukra pályáznak.

Alsófehérvármegye főispánjától.
 Nagy-Enyeden, 1895. decz. hó 5-én.

Zeyk Dániel,

főispán.

Mindenütt jó, de legjobb otthon — vásárolni!
 pláne ékszereket és órákat,
MARKOVITS LAJOS
 óra- és ékszerüzletében
 Nagy-Enyeden az új leányiskola épületében:

1-ször: mert látja, hogy **mit vásárol**;
 2-ször: biztos benne, hogy **nem lesz megcsalva**, mert én minden
 nálam vásárolt ékszerek és órákért **jótállást** vállalok;
 3-ször: mert nem kell **portót** és egyéb költségeket fizetnie;
 4-ször: mert nálam **olcsóbban** vásárolhat, **mint bárhol**, pedig a mai
 szük világban ez a fő . . . . .

Nagy készlet van raktáron folytonosan a legdivatosabb arany és ezüst
 ékszerekből; fali és inga órák, férfi- és női zsebórák arany, ezüst, acél és
 nickel tokban; China-ezüst evőeszközök és dísz tárgyakból, valamint szem-
 üvegek és csipetköböl.

Igen alkalmas tárgyak **karácsonyi és újévi**, valamint egyéb alkalmi
ajándékoknak.

1. minőségű **ébresztő órák** 2 frt 50 kr és feljebb.
Óra- és ékszer-javításokat a legjobb kivitelben és jutányos árban
 vállalok el.

Folytonos törekvésem a nagyérdemű közönség nagybecsű pártfogását
 kiérdemelni.
 Gyakori látogatást kér tisztelettel

MARKOVITS LAJOS,
 óras és ékszerész.

4-6

ROBEY & COMP.

GÉPGYÁROSOK,

BUDAPEST, IX. kerület Rákos-utca 5-9. szám.

Ajánlják:

„RECORD”

nevű

uj szabadalmazott és jelesnek bizonyult

egyesített lóhere-, luczerna- és más eféle hüvelyeseket cséplő, fejtő és tisztítógépüket.

Árjegyzékek és költségvetések kivanatra ingyen és bérmentve.

1895. évi 4795. sz.

Árlejtési hirdetés.

A marosújvári és deésaknai m. kir. főbányahivatalok számára 1896. évben a következő termények és anyagok szükségességek:

I. Maros-Ujvárra:

Elegybuza . . . . . 2000 hektol.
Törökbuza (tengeri) . . . 1200 "
Petroleum I. min. amerikai 8000 kilogr.
Faggyugyertya . . . . . 6000 "

II. Deésaknára:

Petroleum . . . . . 600 kilogr.
Faggyugyertya . . . . . 1000 "

Ezen termények és anyagok szállítását elvállalni szándékozók felhivatnak, hogy 50 kros bélyeggel ellátott és 5%-nyi bánatpénzzel felszerelt, esetleg csak egyes tárgyakra és hivatalokra vonatkozó — a pályázati feltételekben meghatározott módon kiállított — írásbeli ajánlataikat 1895. évi **december hó 19-én d. e. 10 óráig** „Ajánlat anyagok szállítására” feliratu borítékban lepecsételve ezen kir. főbányahivatalhoz nyújtsák be.

Az árlejtési és szerződési feltételek alulírott főbányahivatal irodájában megtekinthetők.

M. kir. főbányahivatal.

Maros-Ujvártt, 1895. december 1-én.

Főnyeremény esetleg
500.000
márka.

Szerencse-jelentés!

A nyereményekért
az állam
kezeskedik.

Meghívás a Hamburg állam által biztosított nagy pénzsorsolás **nyereményesélyeire** való részvételre, melyben

10 millió 98,720 márkát

mulhatlanul nyerni kell.

Ez előnyös pénzsorsolás nyereményei, melyben tervszerűen csak **112,000** sorsjegy foglaltatik, a következők:

A legnagyobb nyeremény esetleg 500,000 márka.

Főnyeremény	300,000 márka	56 nyeremény á	5000 márka
1 nyeremény á	200,000 "	106 "	3000 "
1 "	100,000 "	226 "	2000 "
2 "	75,000 "	822 "	1000 "
1 "	70,000 "	1325 "	400 "
1 "	65,000 "	20 "	300 "
1 "	60,000 "	132 "	200 és 140 "
1 "	55,000 "	38050 "	155 "
2 "	50,000 "	7990 "	134,100,98 "
1 "	40,000 "	7448 "	69, 42 és 20 "
3 "	20,000 "		
21 "	10,000 "		

összesen: **56,200** nyeremény,

mely rövid néhány hónap alatt, 7 osztályban biztosan eldől.

Az első osztályú főnyeremény 50,000 márka, mely a második osztályban 55,000 márka, a harmadikban 60,000, a negyedikben 65,000, az ötödikben 70,000, a hatodikban 75,000, a hetedikben 200,000 márkára növekszik és így a 300,000 márkás főnyereménnyel 500,000 márka lehet.

Ezen első nyeremény-sorsolásra, mely hivatalosan f. évi december 12-ére van megállapítva:

egy egész eredeti sorsjegy ára csak 3 frt 50 kr,

egy fél " " " " 1 " 75 "

egy negyed " " " " — " 90 "

A megtörtént húzás után minden résztvevőnek felszólítás nélkül nyomban megküldöm a hivatalos sorsolási jegyzéket.

Sorsolási tervet az államczimerezzel ellátva, melyből a betétek és a nyereményfelosztások mind a hét osztályra megtudhatók, előre küldök díjtalanul.

A nyereménypénzek kifizetése és szétküldése közvetlenül tőlem történik az érdekeltekhez, pontosan és szigorú titoktartás mellett.

Megrendelések postautalvánnyal vagy levélben kéretnek.

Megbízásokkal a küszöbön álló pénz-sorshuzásra tehát azonnal, de legkésőbb folyó évi december hó 12-éig ki-ki bizalommal forduljon:

HECKSCHER JÓZSEF, Bank- és pénzváltó üzletehez, **Hamburgban.**

Névjegyek és ujévi üdvözetek!

Ajándék levéldobozok.

Jelen soraimmal van szerencsém tudatni a nagyérdemű közönséggel, hogy ez évben üzletemet kibővítvén, **raktáron tartok** mindennemű **levélpapírokat** a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kiállításig. Ezen cikkek különösen alkalmasak

karácsonyi és ujévi ajándékoknak!

A levélpapírok kivánságra **névvel** avagy **monogrammal** láthatók el igen jutányos áron **Levelezőlap-kártyák, névjegyek, ujévi üdvözetek** dus választékban vannak raktáron.

Ezen fenti cikkeimet Magyar-uteza 2. szám (az udvarban) alatti irodámban a vevő közönség legnagyobb kényelmére úgy állítottam ki, hogy azok megtekintése is mindenkinek élvezetett szerezen.

Az igen tisztelt vevő közönség szives látogatását kérve, vagyok

kiváló tisztelettel

Ifj. Girner József.

Levelező-kártyák.

Névjegyek és ujévi üdvözetek!

8. oldal.

Sz. 1912—1895. tkvi.

Arverési hirdetményi kivonat.

A vizaknai kir. járásbírósa mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy „Albina” nagyszabenyi takarékos és hitelintézet végrehajtónak Hutter Katalin férj. Lutsch végrehajtást szenvedő elleni 118 frt tőkekövetelés és járulékaik iránti végrehajtási ügyében a gyulafehérvári kir. törvényszék területén a vizaknai kir. járásbírósa területén levő gergelyfői 310. sz. tjkben A + 5., 9., 19., 20., 23. rend 1136., 2376/2, 4854., 4855., 5085/1., 5504. hrsz. a Lutsch Katalin szül. Hutter végrehajtást szenvedő nevében, valamint időközben a gergelyfői 635 sz. tjkben A + 3—11 rend 1834/a., 2308/1., 2422/a., 2970/a., 3461., 3817/b 3845/b., 4133/a., 4706., 2589/1. hrsz. Drassoven Thea nevére eladás folytán átment, nemkülönben a gergelyfői 725. sz. tjkben A + 1 rend 2589/1. hrsz. a felvételt és Szegedi Johann és neje Knuff Katalin nevére eladás folytán átment, végre a gergelyfői 733. sz. tjkben A + 1 r. 640—641. hrsz ingatlan szintén eladás folytán a Buhai Nikulae Zidu és neje Anzsel Sora nevére álló s az ő tulajdonát képező egész rész ingatlanokra az árverést 359 frtban ezenél megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1895. december hó 28-ik napján délelőtti 10 órakor Gergelyfő községi házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási árban alul is eladatul fognak.

Arverezni szándékozik tartozni az ingatlanok becsárának 10% -át készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 42. §-ában jelzett arányammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333. szám alatt kelt igazságügyi miniszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírokban a kiküldött kezéhez letenni, avagy a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kikiáltott szabályszerű elismervényt át szolgáltatni.

Vizaknán, 1895. évi október hó 17-én.

A kir. járásbírósa mint telekkönyvi hatóságól.

Gajzágó,
kir. jbró.

Sz. 2076—95. kj.

Arverési hirdetmény.

Alulírott előjáróság ezennel közhírré teszi, hogy Maros-Ujvár nagyközség tulajdonát képező piaci vásárvám szedési joga 1896. évi január hó 1-én kezdődőleg egymásután következő három évre folyó 1895. évi **december hó 19-én d. u. 3 órakor** a községi irodában tartandó nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek bérbe fog adatni. Írásbeli zárt ajánlatok megfelelő bánatpénz csatolásával az árverés megkezdéséig szintén elfogadhatnak.

A kikiáltási ár egy évre 2820 forint, mely összegnek 10%-a árverést szándékozik által az árverés megkezdése előtt leteendő.

A részletes árverési feltételek a hivatalos órák alatt a községi irodában megtekinthetők.

A község előjáróságától.

Maros-Ujvárt, 1895. évi decz. hó 4.

Boér János, **Pásztor Gyula,**
kjegyző. kbíró.

Bérleti hirdetmény.

A Bethlen-főiskola bérbe adja a tulajdonát képező **Bethlen-utcai 2. sz. alatti házastelkének 5 szoba és mellékhelyiségekből álló emeleti lakrészét** 1896. ápril 24-től kezdődőleg egy évre.

A nyilvános árverés folyó évi december hó 11-én d. e. 10 órakor tartatik meg a jószágigazgatósági irodában, hol a részletes feltételek előzőleg is megtekinthetők.

Kikiáltási ár 360 frt.

Bánatpénz ennek 10%-a.

Nagy-Enyed, 1895. nov. 28.

2—2

A Bethlen-főiskola
jog- és jószágigazgatósága.

Mindenemű **épületfa, deszka, gerenda, szarufa, zszindely** és minden e nemű faanyag, valamint **jó minőségű száraz tűzifa** legjutányosabban kapható

Klemm Pál

szentkirály-utcai 72 - 78. sz. alatti

faraktárában

Nagy-Enyeden.

A vevő kívánságára a vásárolt anyag házhoz avagy építkezési területre is szállíttatik.

A fenti faanyagot mint **vaggon**-rakományt is igen jutányosan bérmentve szállítja bármely vasuti állomásra a fenti cég, rak-táraiból.

1—4

A legdivatosabb és lelegegánsabb kivitelű **gyermek-, filz- és női téli kalapok** igen jutányos áron kaphatók a volt **Weisz Ida** féle üzlet-helyiségben annyival is inkább, mivel üzletemet most kiárusítom és azt csak április 1-én fogom ismét berendezni.

Tisztelettel
Duschinszky E.

Figyelmeztetés!

Tévedések és félrevezetések kikerülése végett a nagyérdemű közönség szives tudomására hozzuk, hogy a harmincz év óta fennálló cégünk alapító főnöke idősb Dietrich Emil ur, ki az 1866-ik évben a Dietrich és Gottschlig cég neve alatt a székes főváros első tea és rum üzletét nyitotta, a résztulajdonos Gottschlig József ur elhunyt és az elhunyt törvényes utódjának, feleségének, a társ-szerződés értelmében a cégből való önként kilépése után, a

DIETRICH és GOTTSCHLIG
cég összes áru, üzletei és ingatlanai, fenti cég egyedüli törvényes jogutódjaira **DIETRICH és FIA** csász. és kir. udvari szállítók (tulajdonosok idősb Dietrich Emil és ifjabb Dietrich Emil) birtokába ment át.

Minden egyéb, fenti Dietrich és Gottschlig céggel semminemű összefüggésben levő egyének és ezek áru czimkéinek utánzatai elől az igen t. közönséget saját érdekében tisztelettel figyelmeztetni bátrak vagyunk.

Kiváló tisztelettel

DIETRICH és FIA
ezelőtt Dietrich és Gottschlig cs. és kir. udvari szállítók,
tea, rum, cognac és palaczkőr nagykereskedők BUDAPESTEN.

Központi iroda: **IV. Régi posta-utca 10. sz.**
IV. váci-utca 18. sz. „Peking városához”,
a korona kávéházzal szemben.
IV. higyó-tér 1. szám „A tea növényhez”,
VI. Andrássy-ut 33. „Moszkva városához.”
Andrássy-út és nagymező-utca sarkán.

Átviteli pinczék és raktárak: saját telepünkön **X. Kőbánya, füzér-utca 30. szám, (saját ház.)**

Városi palaczkőrraktár: **IV. aranykéz-utca 1. sz.**
Telephon 61—18. Sürgőnyezim: **Dietrichfi** Budapest.

Közvetlen behozatal kínai, indiai és orosz Karaván teák, Jamaica, Antilla, Brazíliai, Cuba rumok, francia cognacok és külön-fél legfinomabb likőrökből.
Kiválóan ajánljuk utólrheuetlen és 30 év óta közkedveltségnek örvendő tea vegyítkeinket, mint: Mandarin-, Császár-Moszkvai-, Király-, Victoria-, Peking- és Udvari vegyítkeinket felkülönként o. é. 3 frttól 12 frtg.

BRAZILIAI RUM
cégünk törv. védett különlegessége.
VEDJEGYÜNK

Szányas kerék!
Szányas kerék!

1 1/10 liter tartalmu palaczk frt 1.50
1 1/10 „ „ „ „ „ 1.25
7/10 „ „ „ „ „ „ .78

Jamaica Rum, 2/10, 35/100, 7/10, 14/10 literes palaczkokban 26 krtól frt 6-ig.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Bizományi raktár Nagy-Enyeden:
BISZTRIGSÁNY IKAJOS urnál.

1—6